

Bestuursleden

Het blijft moeilijk mensen te vinden voor de open plaatsen in het VON-bestuur. Door de bestaande vacatures komen we met enkele bestuurstaken lelijk in de knoei. De situatie wordt nog moeilijker nu twee bestuursleden door omstandigheden genoodzaakt zijn tijdens de ledenvergadering van november voortijdig afscheid te nemen. Het zijn *Annelies Bakker*, die onder meer voor de contacten met het lbo zorgde en *Ineke Bulte* die een jaar lang penningmeester was. We doen nog weer eens een dringend beroep op ieder die dit leest!

Er zijn *minstens zes vacatures* te vervullen. Wie zichzelf of iemand anders eventueel kandidaat wil stellen voor een van die posten, maar eerst wat meer wil weten, moet eens schrijven of bellen naar iemand van het bestuur.

Hieronder volgen de namen en adressen:

Reina van Ballegooijen, Nieuwpoortslaan 172, Alkmaar, tel. 072 - 121952

Gerard Cliteur, Tuinwijklaan 6, Haarlem, tel. 023 - 280544

Johan Eimers, Groenestraat 49, Nijmegen, tel. 080 - 556211

Truus van den Heuvel, Wilhelminalaan 40, De Bilt, tel. 030 - 764328

Paul Kuyter, Ringdijk 16, Amsterdam

Lydie Otto, Walraven van Hallhof 24, Soest, tel. 02155 - 16390

Hans Verweij, Nieuwendammerdijk 83, Amsterdam, tel. 020 - 368468 (voorzitter).

Verslag ledenvergadering 20 mei

A Huishoudelijk gedeelte

1 VON-conferentie 1979

Als het mogelijk blijkt subsidie te krijgen zal er van 9 t/m 12 april 1979 in Noordwijkerhout een VON-conferentie georganiseerd worden over de ontwikkeling van *Open en gesloten leerplannen in het moedertaalonderwijs*. Informatie over de nadere invulling van dit thema was nog nauwelijks te geven.

2 De VON-boeken

Paul Kuyter gaf informatie over de plannen. De redactieraad neemt zich voor een groot aantal tijdschriften te bestuderen en daaruit te selecteren wat van belang lijkt. Een vertegenwoordiger neemt dan contact op met de betreffende auteur en gaat met hem/haar na of het artikel zich leent tot uitwerking. Blijkt dit het geval te zijn en blijkt de auteur er mogelijkheden toe te hebben, dan begeleidt de vertegenwoordiger van de redactieraad de auteur (afspraken voor beraad met de voltallige redactieraad, opstellen en naleven van een productieschema, enz.)

Het spreekt vanzelf dat daarnaast ook naarstig naar andere publicabele geschriften zal worden gezocht. Met een aantal auteurs van belangwekkende artikelen uit oude *Moer*-nummers is al contact gezocht. Er zijn toezeggingen gedaan. Voor suggesties en tips van de leden tenslotte, staat de redactieraad natuurlijk open.

Correspondentie over de reeks (in wording) richten aan: Paul Kuyter, Ringdijk 16, Amsterdam. Een ieder die denkt iets bruikbaar te kunnen leveren of daarbij te kunnen bemiddelen, wordt van harte uitgenodigd dit te doen.

3 Profiel nieuwe voorzitter

Volgens een al eerder opgestelde schets zou een nieuwe voorzitter van de VON zich als volgt moeten kenmerken:

- * hij moet vergaderingen kunnen leiden,
- * hij moet vertrouwd zijn met de vereniging,
- * hij moet een zekere bekendheid genieten onder de leden,
- * hij moet een goed onderhandelaar zijn,
- * hij moet enig inzicht hebben in de macrostructuur van het onderwijs,
- * hij moet over tijd beschikken, minstens één tot anderhalve dag in de week.

Vanuit de vergadering werd daar nog over opgemerkt: Het al lange tijd gefunctioneerd hebben in de vereniging is niet zo'n belangrijke voorwaarde. Iemand uit het basisonderwijs kan uit tijdgebrek het voorzitterschap onmogelijk op zich nemen. Vragen die hierbij rijzen:

Kan de VON iemand *uitkopen* voor een deel van de week?

Is een collectief voorzitterschap denkbaar?

4 Begroting 1978

De begroting is zonder bezwaren geaccepteerd.

5 Huishoudelijk reglement

Er is een commissie ingesteld om het verouderde huishoudelijk reglement te herzien. Daarin nemen zitting: Hans Pleging, Trees Polter, Hans Verweij.

6 Standpuntennota Maatschappijvisie

De werkgroep blijkt niet langer te functioneren. Over andere standpuntennota's (*Normale functionaliteit en thematisch taalonderwijs*) wordt overleg gepleegd met mogelijke samenstellers.

7 Bestuurswisseling

Afscheid werd genomen van Ellen Loos. Als nieuwe bestuursleden werden benoemd: *Reina van Ballegooijen*, lerares aan een basisschool te Castricum. Zij zal meewerken aan de voorbereiding van de conferentie in 1979.

Gerard Cliteur, leraar aan de KLOS te Haarlem. Hij behartigt de contacten met het KO en LO.

8 Rondvraag

Ron Plattel wijst op de gevaren die er dreigen voor het projectonderwijs aan het Wageningse Lyceum, nu minister Pais negatief dreigt te beslissen op een experimenteeraanvraag. Hij suggereert als Vereniging een brief te schrijven aan de minister, daarin te wijzen op het belang (ook voor de VON) van de Wageningse experimenten en aan te dringen op een gunstige beslissing. Deze suggestie is door de vergadering overgenomen en de brief is verstuurd (vergeefs overigens).

B Thematisch gedeelte

Centraal stond deze dag de inhoud van de ACLO-M-nota *Schooltaal – Thuistaal*. De ochtendzitting begon met de inleidingen van Pieter Batelaan (voorzitter ACLO-M) en Caroline Verhoeff

(basisschoollerares te Utrecht). Hieronder volgt een korte samenvatting van wat zij vertelden.

Inleiding P. Batelaan

De gelijke kansen die kinderen tegenwoordig op school dienen te krijgen, heeft het probleem van de schooltaal/thuistaal actueel gemaakt: is taalachterstand misschien de oorzaak van de verschillen?

Teleurstelling over de resultaten van de ontworpen taalcompensatieprogramma's bracht discussie in twee richtingen op gang: de ene op ideologisch niveau ('de maatschappij moet veranderd worden!'), de ander op taalkundig terrein. Terwijl eerst aangenomen werd, dat milieutaalsprekers een taalvariant van minder allooi gebruiken, wou nu de overtuiging veld, dat er geen sprake is van kwaliteitsverschillen tussen de taal van de middle class en taal die daar van afwijkt.

Op dit punt van de discussie kwam de CMM (nu: ACLO-M) in aanraking met het probleem en stelde een commissie in die zich bezig ging houden met de dialecten. Eerste resultaten werden vastgelegd in de discussienota 'School en dialect'. Daarna verbreedde de commissie de vraagstelling tot het verschil tussen de taal van de school en de taal van het thuismilieu; de neerslag hiervan vormde 'Taal, op school wat anders dan thuis (?)'. Een symposium over deze nota werd vervolgens georganiseerd, en de reacties en bijdragen werden verwerkt. Zij vormen het derde gedeelte van het boekje 'Schooltaal/Thuistaal', waarin verder de twee eerdere nota's opgenomen zijn. Met name op deze derde afdeling wil de ACLO-M vóór 1 september 1978 reacties ontvangen. Deze reacties vormen voor de ACLO-M een feedback en geven aanwijzingen voor het te ontwikkelen beleid, zoals dat zichtbaar zal worden in het uiteindelijke advies over de problematiek aan de SLO.

Inleiding Caroline Verhoeff

(deze aantekeningen zijn achteraf door haarzelf gemaakt)

Scholen met 'probleemkinderen' (ook op taalgebied) zijn meestal gesitueerd in volksbuurten. Daar deze volksbuurten meestal in grote steden te vinden zijn, komen er nog allerlei andere problemen kijken: slechte behuizing – weinig speel-mogelijkheden – oude schoolgebouwen, waar geen plaats is voor moderne onderwijsideeën. Door de problemen die er zijn bij het onderwijs

aan deze kinderen en de vaak niet capabele leerkrachten, bestaat er dikwijls een negatieve houding ten opzichte van de school. De eerste taak (én de zwaarste) is die houding te veranderen. Om dit laatste punt draait ons (is: Vd Palm-school, Maasplein 1, Utrecht) onderwijsgebeuren. Wij proberen tevens de kinderen een veiligheid te bieden die ze vaak thuis niet kennen. De taalbarrière die er bestaat tussen de leerkracht en de kinderen proberen we te doorbreken door de sociale barrière op te heffen: we proberen een vertrouwensrelatie op te bouwen. Verder werken we aan het uitbreiden van de taalschat van de kinderen in hun eigen taal. Er bestaat bij ons dus geen negatieve houding ten opzichte van de kinderen. Dit uitbreiden van de taalschat heeft voornamelijk ten doel dat de leerlingen zich mondig in hun/de wereld kunnen bewegen. Wij gebruiken geen methodes (schoolboeken), omdat die naar ons idee absoluut niet aansluiten bij de wereld van deze kinderen. Middels projecten door de hele school heen, zodat in ieder geval het hele team hetzelfde doet, proberen we de longitudinaliteit te bevorderen.

Na de inleidingen is in discussiegroepen over de inhoud van de nota gepraat, met de bedoeling tot een aantal uitspraken te komen. Het bleek achteraf uiterst moeilijk die uitspraken zodanig te combineren, dat daaruit zoiets als een verenigingsstandpunt duidelijk werd. Daarom volstaan we in dit verslag met een aantal losse opmerkingen, weliswaar geordend onder een aantal trefwoorden.

Vooroordelen

- 1 Het hele aspect van de vooroordelen heeft te weinig aandacht gekregen in de nota 'Schooltaal – Thuis taal'.
- 2 Waardeoordelen die mensen uit de ene groep uitspreken over het taalgebruik van leden van een andere groep zijn waardeoordelen over het gedrag van de groep. Wijziging van waardeoordelen hangt samen met een wijziging van de machtsrelaties tussen de verschillende maatschappelijke groepen.
- 3 Leerlingen kennen dikwijls zelf een vooroordeel ten aanzien van hun eigen dialect: ze vallen elkaar er op aan, ze corrigeren elkaar, en gebruiken het om elkaar te discrimineren. Uiteraard is het oplossen van vooroordelen geen eenvoudige zaak, maar de docent kan dit probleem in ieder

geval bespreekbaar proberen te maken. Vooraf dienen dan wel de volgende vragen beantwoord te zijn: hoe komen leerlingen aan die vooroordelen; hoe maak je duidelijk dat ze er zijn en invloed hebben; hoe bereik je een meer open attitude?

Bewustmaking

- 1 Verdoezelt men niet te veel de werkelijke verschillen arbeiderstaal/middenklassetaal? Er is wel degelijk wat aan de hand. Je moet bewust kiezen welke taalontwikkeling je bij de leerlingen wilt stimuleren en in wiens belang die ontwikkeling dan is.
- 2 Het is maar de vraag of je je leerlingen bewust moet maken van hun taalachterstand; als ze het zich bewust zijn, is de kans groot dat ze zich ongelukkig voelen, vooral omdat ze vaak in een situatie zitten die ze niet kunnen veranderen.
- 3 Dialectspreken kan ook een uiting van verzet zijn. In Ierseke bijvoorbeeld wordt met opzet geen ABN gesproken, omdat dat de taal van de onderdrukkers is, die anderen van hun broodwinning beroven.
- 4 Emancipatie van het milieu is belangrijk: niet de verschillen opheffen, maar het eigen milieu en dat van een ander accepteren. Blijft de vraag hoe de docent dat kan bewerkstelligen.
- 5 Nieuwe problemen ontstaan als de school milieutaal wel accepteert, maar de maatschappij dat nog steeds weigert te doen.

De praktijk

- 1 Het kind leert door ervaring, ook zijn taal. In het onderwijs dient de ervaring centraal te staan, in dit verband wil dat dus zeggen, dat de thuistaal geaccepteerd wordt, en dat van daar uit de standaardtaal geleerd moet worden. Een goede methode om dat te bereiken bestaat ons inziens niet.
- 2 De problematiek dient niet toegespitst te worden op kinderen in achterstandsituaties, maar veeleer op het probleem van taalonderwijs met behulp van methodes (gesloten curriculum) aan kinderen waarvan de beginsituatie niet bekend is.
- 3 Bij het samenstellen van een schoolwerkplan moet rekening worden gehouden met milieutaalsprekers, maar hoe dat moet gebeuren is niet duidelijk. Resultaten van het leerplanontwikkelingswerk van ACLO-M en SLO worden met belangstelling tegemoet gezien.
- 4 Longitudinaliteit bij het aanleren van de stan-

daardtaal is wenselijk. Het komt nu voor dat leerlingen op de ene school leren door te praten, en op de volgende door te zwijgen. Voorkomen moet worden dat op die manier energie verspild wordt.

5 Bij een thematische aanpak van het probleem schooltaal-thuistaal rijst de vraag naar beschikbaarheid en keuze van het te gebruiken materiaal.

6 Het is belangrijk om te weten hoe leraren uit het voortgezet onderwijs over 'wenselijke taalvaardigheden' denken; met andere woorden hoe zullen procesmatige veranderingen in het moedertaalonderwijs produktmatig geïnterpreteerd en gewaardeerd worden?

De leerkracht

1 Er ligt een belangrijk probleem in het niet aanwezig zijn van die attitudes en vaardigheden bij leerkrachten, die nodig zijn om met de kinderen vanuit concrete ervaringsgegevens in taalgebruikssituaties thematisch aan het werk te gaan.

2 Als het waar is, dat kennis de houding beïnvloedt, dan wordt het tijd dat de opleidingsinstituten de aanstaande leerkrachten eens terdege in kennis stellen van het onderhavige probleem.

3 Ieder opleidingsinstituut heeft zijn eigen waarden en normen en zal het probleem schooltaal-thuistaal min of meer kleuren. De daar opgeleiden komen terecht op scholen die op hun beurt ook weer allerlei verschillende waarden hebben.

4 Misschien hangt het contact dat een leraar heeft met zijn leerlingen wel meer samen met sfeer dan met taal. Indien dat zo is, dan is het belangrijker het verschil tussen taal en sfeer te kennen, en komt de vraag op hoe een docent zelf dat verschil kan leren ervaren.

De nota zelf

Misschien is het mogelijk de nota, die tamelijk academisch van karakter is, in een populairdere versie uit te brengen. Deze zou dan gebruikt kunnen worden om in lerarenteams gesprekken op gang te brengen. Bij de verspreiding van dergelijke nota's zou de ACLO-M zich niet moeten beperken tot de leiding van scholen en instituten, aangezien ze dan vaak de eigenlijke bestemming niet bereiken.

Volwassenenonderwijs

Op 23 juni 1978 was er een eerste bijeenkomst van de VON-werkgroep Volwassenenonderwijs. Enkele deelnemers geven zelf les aan mavo's voor volwassenen of andere vormen van zogenaamd tweede-kansonderwijs. Vanuit die ervaringen kon onder andere gesproken worden over gebruikte methodes, beschikbare faciliteiten, mentaliteit van de 'leerlingen', samenstelling van de groepen. Problemen op deze gebieden laten zich vrij gemakkelijk inventariseren, zeker als men persoonlijke aandacht geeft aan degenen voor wie het volwassenenonderwijs is bedoeld. Voor velen is het immers 'laatste-kansonderwijs'.

De VON-werkgroep stelt zich voorlopig de volgende doelen:

- * ervaringen uitwisselen. Naast inhoudelijke aspecten zullen waarschijnlijk vanzelf de sociale problemen aan de orde komen;
- * inzicht proberen te krijgen in het 'vertaalprobleem': hoe vertaal ik mijn onderwijs specifiek voor volwassenen?
- * (later misschien) een thema goed uitwerken, zodat het ook voor anderen bruikbaar is.

Voor meer informatie kan men terecht bij:
Lydie Otto, W. v. Hallhof 24, Soest, tel. 02155 — 16390.

FINANCIEEL OVERZICHT 1977

Saldo per 31-12-1977:

saldo per 1-1
totaal aan inkomsten

27,56
127.307,59

totaal aan uitgaven

127.335,15
115.121,94

saldo per 31-12-'77

12.213,21

(Tussen haakjes staan de begrotingsbedragen vermeld. Zie Moer 1977: 1.)

Saldo per 1-1-'77		27,56	
Inkomsten			
1	contributies	97.977,43	(99.500)
2	collectieve abonnementen op Moer	19.792,50	(10.000)
3	verkoop losse nummers/oude jrg. Moer	4.467,50	(1.500)
4	afdracht VON-België	2.767,84	(2.500)
5	rente	1.786,32	(1.000)
6	diversen	516,00	
		<u>127.307,59</u>	
Uitgaven			
1	bestuur		
1.1	onkosten (reiskosten, telefoon, porti)	4.717,33	(7.000)
1.2	ledenvergaderingen	3.141,33	(2.000)
1.3	kaderdag	534,46	(500)
1.4	VON-info	3.492,00	(10.500)
		<u>11.885,12</u>	(20.000)
2	administratie		
2.1	administratieve onkosten	14.828,03	(12.000)
2.2	loon administratrice, incl. loonbelasting en sociale lasten	11.796,63	(13.000)
2.3	huur bureauruimte	550,00	(550)
2.4	onkosten administratrice	1.004,38	(1.000)
		<u>28.179,04</u>	(26.550)
3	Moer		
3.1	productie- en verzendkosten	52.408,76	(49.000)
3.2	honoraria	5.150,00	(4.800)
3.3	onkosten redactie	3.492,13	(4.150)
		<u>61.050,89</u>	(57.950)
4	veldactiviteiten	894,68	(5.000)
5	volggroep ACLO-M	834,40	(1.000)
6	propaganda	161,31	(2.000)
7	financieringsfonds eigen publikaties	12.000,00	
8	diversen	116,50	(2.000)
		<u>115.121,94</u>	(114.000)

Kascontrole

Op 8 september 1978 hebben wij de boekhouding over 1977 gecontroleerd en in orde gevonden.

Reina van Ballegooijen & Jan Bijvoet